

Változások a termékdíj törvényben

Csaba László

Nagy Mikóst, a Csomagolási és Anyagmozgatási Országos Szövetség főtitkárát kérdeztük a termékdíj törvény idei változásairól.

Még 2016-ban elkezdjük, és a tavalyi évben is folytattuk azt a rengeteg számoláson alapuló munkát, amely a termékdíjas szabályozásban az egyéni hulladékkezelési lehetőség ösztönzővé tételét szolgálta. Ennek annyi a háttér-információja, hogy alapesetben a vállalatok befizetik a termékdíjat, és onnantól nekik nincs feladatuk a csomagolási hulladék hasznosításával. Ezt kellene elvégezni az államnak, ráadásul most már két minisztériumhoz tartozik a feladat, a törvényi szabályozás és az ipari, kereskedelmi begyűjtés a Földművelésügyi Minisztérium hatásköre, a lakossági hulladékgyűjtés pedig a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium megfelelő szervezeti egységéhez tartozik.

Mi úgy látjuk – a különböző számadatok alapján –, hogy a csomagolási hulladékok gyűjtése és hasznosítása gyenge teljesítményt nyújt, összességében nem vagy éppen csak teljesíti a célszámokat, amelyek az Európai Unió csomagolásról és csomagolási hulladékokról szóló irányelvében találhatóak. A kibocsátás 60%-át kell visszagyűjteni, ebből 55%-ot anyagában való hasznosításra kell(ene) átadni, és megvan alapanyagoként is a hasznosítási célszám. Azonban ezek nem mindegyike teljesül. Papírnál, aminek nagy hagyománya van, fémnél, aminek nagy keletje van a gyűjtők körében, nincsenek gondok, műanyagok esetében valamivel meghaladja a begyűjtési arány a 22,55%-ot, ugyanakkor a fa- és az üveghulladék esetében komoly probléma van. A fa hasznosítási arányát nyilván az Unió sem véletlenül határozta meg 15%-ban, valószínűleg nem csak hazánkban, hanem Európa más tájain is „háztartási energetikai hasznosítással” kezelik, ami persze nem szabályos, de ezért nincs fahulladék a rendszerben, az üveg pedig egyszerűen nem kerül bele, és ott a kötelező 60%-ot nem tudjuk megközelíteni.

Ezen háttér-információk alapján gondoljuk azt, hogy a szabályozásban az egyéni hulladékkezelési teljesítés az, amely rá tudna segíteni az állam által szervezett hasznosítási teljesítményre (habár a teljesítéshez pénzügyi fedezetet a termékdíjbevételek bőségesen adnak), tehát az egyéni gyűjtést, ha azt ösztönzővé tennénk, és egyre nagyobb lenne, akkor ez az állam által begyűjtött mennyiséghez hozzáadódva javítaná a számokat vagy elérhetővé tenné a célértékeket.

Itt végül is elértük azt, hogy a szabályozás feltételeit módosították, és a papír esetében a nagyon diszkriminatív, ún. „R” díjtételt módosítsák. Idéntől tehát pénzügyi szempontból érdekeltté váltak a cégek, hogy foglalkozzanak ezzel a lehetőséggel. Akinél nagy mennyiségben keletkezik hulladék, jobban járhat az egyéni hulladékkezelési móddal, mint az állami rendszerrel.

Azaz, aki az állami rendszerben van, az befizeti a kilogrammonkénti 19 forintot, és ezzel letudta a kötelezettségét, ha az egyéni teljesítést vállalja, az egy kicsit kockázatos, mert ő fajlagos termékdíjat fizet, ami a teljesítés mértékétől függ. Ha valaki elvállalja az egyéni hulladékkezelés teljesítését, de nagyon rossz arányt ér el, akkor lehet, hogy a 19 forintnál sokkal több termékdíjat kell fizessen. Ezel szemben, ahogy nő a begyűjtési arány, a kilogrammonként fizetendő termékdíj úgy csökken, és ha eléri a törvényben szereplő 65%-os küszöb-számot, akkor csak 12 forintot kell fizetnie, tehát marad nála 7 forint annak fedezetére, hogy ő maga gondoskodjon a begyűjtésről, adminisztrálásról, egyebekről, és ha megfelelő volumen van nála, akkor ebből a 7 forintból minden bizonnyal meg tud spórolni, ami az ő nyeresége.

Ehhez nagy cégek volumene és adminisztratív háttere szükséges, jól gondolom?

Nekünk most az lesz a következő feladatunk, hogy ezt a rendszert népszerűsítsük, mert igaz, hogy a törvény megjelent novemberben, végrehajtási rendelete pedig decemberben, de fel kell készítenünk a cégeket erre, ismertetnünk a lehe-

tőséget, hogy át tudják számolni, nekik megéri-e erre a rendszerre átváltani. Logisztikai parkoknak például – a törvényi szabályozás szerint náluk keletkezik a hulladék, ők a kötelezettek – ez érdekes lehet, hiszen bejön a rengeteg áru külföldről, ők szétbontják, kisebb egységekben terítik, a hulladék pedig ott marad. Miután a rendszer nem csomagolási hulladékról beszél, hanem papírhulladékról, műanyag csomagolási hulladékról stb., tehát, ha valakinek valamely anyagáramban van megfelelő mennyiségű hulladéka, elég neki arra koncentrálni, azzal az egyéni teljesítésben részt venni, míg a további, műanyag, fém, fa, üveg anyagáramokkal maradhat az állami rendszerben.

Tehát szét lehet bontani ezeket az anyagáramokat?

Azt reméljük, ezt a rendszert sikerül népszerűsíteniünk, illetve rá tud segíteni az országos adatokra, még hozzá úgy, hogy a vállalatoknál megkérítés is jelentkezzen.

Mi arra számítottunk, hogy a törvénymódosítás kapcsán nagy, átfogó változások nem várhatók a választások előtt, sőt tulajdonképp a kicsit is népszerűtlenebb módosítások ki is kerültek a törvénytervezetből.

Kimaradt a módosításból az áruházban hozzáférhető műanyag zacskók díjtételének emelése. Az EU kezdeményezése alapján a 15 mikronnál vastagabb zacskók forgalmazását vissza kell szorítani, ezért azokat az 1900 forintos „büntető” termékdíjjal akarták terhelni, amit a bevásárló reklámtáskákra már évek óta alkalmaznak. Itt az a terv, hogy az áruházban csomagolási funkciót betöltő 15 mikron alatti zacskók, amelyek például kenyérfélék, péksütemények, zöltségek, gyümölcsök csomagolását szolgálják, azok esetében marad a normál termékdíj, de amennyiben a 15 mikront meghaladja az erre a célra rendelkezésre bocsátott zacskó, annak termékdíja 1900 forint/kg lesz.

Ez végül 2018-ban nem került be a termékdíj törvénybe, de én arra számítottam, hogy ennek ellenére meg fognak jelenni alternatív megoldások, mint például a papír és perforált műanyag fólia összetételű zacskók, amelyek a társított anyagok kategóriájába tartoznak, így ezekre azok díjtételei érvényesek. Személy szerint úgy gondolom, hogy az előre csomagolás bizonyos zöltség- és gyümölcsfélénél el fog terjedni, ami kiváltja a műanyag zacskók forgalmát.

A vékony műanyag zacskók felhasználása bizonyosan csökkenni fog, de nem vagyok biztos

benne, hogy az összcsomagolószer felhasználás országos szinten kevesebb lesz, mert a jelzett termékeket továbbra is csomagolni kell. Ha úgy alakul, hogy ezek a 15 mikronos zacskók erre nem használhatók, a 16 mikronos pedig már nagyon megdrágul, akkor például áruházi előre csomagolást fognak alkalmazni. Példaként hozhatjuk a sajtokat, amelyeket mondjuk 20 dkg-os adagokban meg tudunk venni az áruházban előre csomagolva, nyújtható fóliában. Ha zacskóban volna, vonatkozna, de mivel nyújtható fóliában van, nem vonatkozik rá ez a tervezett szabály. Azért, hogy az élelmiszer-biztonság megmaradjon, de ne kelljen rá túl magas díjtételt fizetni, a csomagolástechnika ki fogja dolgozni a megoldásokat. Ez elősegítheti az innovációt, mert az élet rákényszeríti a változtatásra a vállalatokat.

Egy további, kedvező része a termékdíj-szabályozásnak, hogy a sokat támadott kereskedelmi csomagolás kategória kiesett. Ez a kereskedelmi csomagolás elnevezés nem volt szerencsés, ezt italcsomagolásnak kellett volna elnevezni, ásványvizekre, gyümölcslevekre, szörpökre, ezekre a jólétinek mondott termékek csomagolásra vonatkozott. Amikor indult, az üvegre, társított csomagolásra, műanyagra, fémre, mindenre vonatkozott, amibe ilyen termékeket töltek. Alapvetően tehát arról volt szó, és ezért is tartottuk diszkriminatívnak, hogy a terméket adóztatta a csomagoláson keresztül, mert ha ugyanolyan csomagolásban forgalomba került egy nem ebbe a körbe tartozó termék, például étolaj PET-palackban, akkor arra nem vonatkozott a kereskedelmi csomagolási díjtétel, míg, ha ugyanazt a környezeti hatást adó PET-palackba ásványvizet töltek, akkor már igen. Ez a szabályozás az utóbbi időben már leszűkült, és csak a fém italcsomagolásokra korlátozódott, ezért úgy döntöttek a jogalkotók, hogy fém italcsomagolás elnevezéssel létrehoznak egy új kategóriát, 57 forintos kilónkénti díjtétellel, a korábbi 304 forintos kereskedelmi csomagolási díjtételt pedig megszüntették.

Elektromos, elektronikai berendezések esetében átsorolások történtek, aki ebben érdekelt, annak ezt át kell néznie, mert ott egységesen 57 forint lett a termékdíj, például a telefonoknál ez lényegesen magasabb volt, a napelemeknél is kedvezőbb lett a helyzet, de olyan termékek is bekerülhettek a termékdíjra kötelezettek körébe, amelyekre korábban nem vonatkozott a szabályozás, így mindenkinek, aki ilyen termékekkel foglalkozik, át kell néznie a törvényt.